

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie zalecenia dotyczącego zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro

(COM(2015) 692 final)

(2016/C 177/07)

Sprawozdawca: Michael IKRATH

Współsprawozdawca: Anne DEMELENNE

Dnia 22 grudnia 2015 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

zalecenia dotyczącego zalecenia Rady w sprawie polityki gospodarczej w strefie euro

(COM(2015) 692 final).

Sekcja ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 3 marca 2016 r.

Na 515. sesji plenarnej w dniach 16–17 marca 2016 r. (posiedzenie z dnia 17 marca 2016 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 201 do 3 (6 osób wstrzymało się od głosu) przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES co do zasady z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie programów priorytetów gospodarczych na rzecz stymulowania wzrostu w państwach strefy euro na początku europejskiego semestru. Wyraża jednak ubolewanie, że nie osiągnięto opinii społeczeństwa obywatelskiego, a zwłaszcza partnerów społecznych, w odniesieniu do opracowania semestru europejskiego i do procesów krajowych związanych z semestrem.

1.2. EKES uważa, że za sprawą niniejszych zaleceń istniejący między państwami strefy euro a pozostałymi państwami członkowskimi rozdźwięk powinien się zmniejszyć, a w żadnym razie nie może się powiększyć. Chodzi przede wszystkim o to, by nie stracić z pola widzenia długofalowego celu rozwijania euro tak, by była to wspólna waluta wszystkich państw członkowskich.

1.3. EKES dostrzega znaczenie dokumentu Komisji dla pogłębienia unii gospodarczej i walutowej (UGW). Jak już zwrócono uwagę we wcześniejszych opiniach⁽¹⁾, Komitet zdecydowanie opowiada się za dalszym wzmocnieniem UGW i dokończeniem jej budowy. Państwa członkowskie, działając zarówno pojedynczo, jak i zbiorowo, powinny podjąć wszelkie niezbędne kroki, aby zapewnić większą konwergencję i integrację, zwłaszcza w dziedzinie gospodarczej. Powinno to iść w parze z postępami w tworzeniu – w odniesieniu do strefy euro – unii fiskalnej (wraz z osobnym budżetem), unii społecznej oraz jednolitej reprezentacji zewnętrznej w międzynarodowych instytucjach finansowych.

1.4. EKES dostrzega polityczną potrzebę zbudowania strefy euro na solidnym politycznym i instytucjonalnym fundamencie, którego do tej pory, od czasu ustanowienia unii walutowej⁽²⁾, nie udało się zbudować. Należy z zadowoleniem przyjąć poszczególne inicjatywy, takie jak utworzenie unii bankowej czy unii rynków kapitałowych, jednak nie zastąpią one wymaganej solidnej architektury.

1.5. Widać także, że ostatnie programy inwestycji w zwiększanie liczby miejsc pracy nie osiągnęły swoich celów w wystarczającym stopniu. Aby wrócić na ścieżkę rozwoju i zatrudnienia wymagane jest połączenie polityk finansowych, podatkowych, budżetowych, gospodarczych i społecznych. W odróżnieniu od zalecenia Komisji, wypracowana polityka fiskalna powinna być bardziej ekspansywna niż neutralna.

⁽¹⁾ Zob. opinie EKES-u w sprawie: *Realizacja unii gospodarczej i walutowej – następna europejska kadencja* (Dz.U. C 451 z 16.12.2014, s. 10) oraz w sprawie: *Ukończenie UGW: filar polityczny* (Dz.U. C 332 z 8.10.2015, s. 8).

⁽²⁾ Tamże.

1.6. EKES uważa, że neutralna polityka fiskalna, mimo tego, że jest preferowana względem dalszej polityki zaciskania pasa, nie jest w bieżących okolicznościach właściwa. Biorąc pod uwagę, że recesja zmniejsza potencjał wzrostu, polityki fiskalne w strefie euro muszą robić więcej niż zwykle, by stymulować gospodarkę strefy euro jako całość. W tym momencie ryzyko wynikające z przegrzania gospodarek jest o wiele niższe niż ryzyko wynikające z trwałej niskiej inflacji lub deflacji. Dlatego też EKES zaleca bodziec fiskalny skierowany na inwestycje publiczne – dałby on silniejszy impuls dla popytu w krótkim okresie, a jednocześnie długofalowo zwiększyłby potencjał wzrostu gospodarczego.

1.7. Dodatkowo EKES popiera zmniejszenie fiskalnego obciążenia pracy, jeśli nie zagraża to finansowej stabilności i tak już osłabionych systemów zabezpieczeń społecznych. Przypomina, że nowoczesne systemy zabezpieczeń społecznych powinny opierać się na zasadach solidarności i równości szans, a nie tylko na wspieraniu zdolności do zatrudnienia. Poza tym w dziedzinie budżetowej trzeba będzie wziąć pod uwagę skutki robotyki i cyfryzacji, które spowodują zakłócenia rynku pracy, co prawdopodobnie będzie miało wpływ na dochody podatkowe.

1.8. EKES wyraża zadowolenie, że ponownie przeanalizowano koncepcję elastyczności, jednak uważa, że w idealnej sytuacji następstwem umowy o pracę na czas określony powinna być umowa na stałe, a nie niepewne zatrudnienie. Aby walczyć z rosnącymi nierównościami społecznymi, należy tworzyć miejsca pracy i kłaść nacisk na jakość pracy. Jednocześnie powinno się wykorzystywać, a nie osłabiać potencjał gospodarki dzieląc się i wprowadzać nowe formy zatrudnienia czy też pracy dla dobra społeczeństwa, nie narażając przy tym praw pracowniczych i systemów zabezpieczenia społecznego.

1.9. W ciągu ostatnich ośmiu lat wzrost w strefie euro kulał ze względu na niski popyt, nie na niską podaż. Rynek pracy przystosował się w sposób nierówny i asymetryczny, w większości przypadków poprzez niższe płace nominalne i realne oraz jednostkowe koszty pracy w państwach członkowskich najmocniej dotkniętych kryzysem. W związku z tym EKES stwierdza, że *same* reformy strukturalne mające poprawić stronę popytu gospodarek i tym samym stymulować inwestycje i wzrost, nie mogą być odpowiedzią na problem słabego ożywienia gospodarczego. Minimalnym działaniem jest nadanie priorytetu tym reformom strukturalnym, które mogą przynieść pozytywne skutki po stronie popytu w perspektywie krótkoterminowej, nawet przy założeniu występowania ograniczeń kredytowych dla gospodarstw domowych i przedsiębiorstw.

1.10. EKES wzywa także do koordynacji wysiłków w celu stworzenia bardziej przyjaznego przedsiębiorcom otoczenia biznesowego dla małych i średnich przedsiębiorstw (99 % firm w UE i około 60 % pracowników – ok. 65 mln ludzi) poprzez lepsze stanowienie prawa i konsekwentne zmniejszanie biurokracji, zapewnienie wystarczającego i odpowiedniego finansowania („dostęp do finansowania”) ⁽³⁾, a także systematyczne ułatwianie eksportu na rynki spoza UE. Tworzy to zakres biznesowy dla inwestycji we wzrost i zatrudnienie.

1.11. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywy finansowania MŚP w ramach unii rynków kapitałowych. Niemniej jednak występuje szczególna potrzeba stworzenia nowych możliwości finansowania mikroprzedsiębiorstw i przedsiębiorstw typu start-up, takich jak kapitał załączkowy, kapitał wysokiego ryzyka, finansowanie i inwestowanie społecznościowe, oraz formy innowacyjne, takie jak private equity. W tym kontekście EKES zwraca szczególną uwagę na potrzebę planowanego utworzenia funduszu venture capital przez UE. Wymagana jest pilna ocena tego, jakie możliwości dla finansowania korporacyjnego w UE mogą wiązać się z nowymi modelami bankowości ⁽⁴⁾.

2. Kontekst

2.1. W wyniku sprawozdania pięciu przewodniczących na temat dokończenia budowy europejskiej unii gospodarczej i walutowej odnowiono podejście przyjęte w ramach europejskiego semestru, by wzmocnić integrację między strefą euro a szczyblami krajowymi. Komisja po raz pierwszy publikuje zalecenie dla strefy euro w listopadzie, wraz z roczną analizą wzrostu gospodarczego na 2016 r., w celu lepszej integracji strefy euro i krajowych wymiarów unijnego zarządzania gospodarczego.

⁽³⁾ Zob. opinia EKES-u *Plan działania na rzecz unii rynków kapitałowych* (Dz.U. C 133 z 14.4.2016, s. 17).

⁽⁴⁾ Zob. na przykład uwagi zawarte we wcześniejszych opiniach EKES-u w sprawie *struktur finansowania MŚP w kontekście obecnej sytuacji finansowej* (Dz.U. C 48 z 15.2.2011, s. 33) oraz w sprawie *planu działania na rzecz ułatwienia dostępu do finansowania dla MŚP* (Dz.U. C 351 z 15.11.2012, s. 45) dotyczące bankowości islamskiej.

2.2. Chodzi o stworzenie okazji do dyskusji i sformułowanie zaleceń dla strefy euro przed rozpoczęciem debaty na temat poszczególnych krajów, tak aby wspólne zadania zostały w pełni uwzględnione w działaniach poszczególnych krajów. Stanowi to istotną zmianę w stosunku do poprzednich cykli semestrów, podczas których zalecenia dotyczące strefy euro pojawiały się pod koniec semestru wraz z zaleceniami dla poszczególnych krajów.

2.3. Komisja przedstawiła cztery zalecenia dotyczące polityki gospodarczej w strefie euro:

- dalsze realizowanie polityk wspierających ożywienie gospodarcze, sprzyjających konwergencji, ułatwiających korektę zakłóceń równowagi makroekonomicznej i poprawiających zdolności dostosowawcze,
- wprowadzanie reform rynku pracy, które łączą elastyczne i przewidywalne umowy o pracę, kompleksowe strategie uczenia się przez całe życie, skuteczną politykę pomagającą bezrobotnym w ponownym wejściu na rynek pracy, nowoczesne systemy ochrony socjalnej oraz otwarte i konkurencyjne rynki produktów i usług; zmniejszanie klina podatkowego, w szczególności w przypadku osób o niskich dochodach, w sposób neutralny dla budżetu w celu promowania tworzenia miejsc pracy,
- utrzymanie planowanego zasadniczo neutralnego wspólnego kursu polityki budżetowej w 2016 r.; w perspektywie 2017 r., zmniejszanie długu publicznego w celu przywrócenia buforów fiskalnych, z jednoczesnym unikaniem procykliczności i przy pełnym poszanowaniu paktu stabilności i wzrostu,
- ułatwianie stopniowej redukcji zaciągniętych w bankach kredytów zagrożonych oraz udoskonalenie wszczynanych wobec przedsiębiorstw i gospodarstw domowych postępowań w związku z niewypłacalnością.

3. Uwagi ogólne

3.1. Po raz pierwszy projekt zaleceń dotyczących strefy euro publikowany jest na początku cyklu europejskiego semestru razem z roczną analizą wzrostu gospodarczego, sprawozdaniem w ramach mechanizmu ostrzegania oraz projektem wspólnego sprawozdania o zatrudnieniu. EKES zgadza się, że ten nowy proces może pomóc lepiej uwzględnić uwarunkowania całej strefy euro podczas opracowywania krajowych polityk przedstawionych w programach stabilności i krajowych programach reform.

3.2. EKES wyraża ubolewanie, że nie zasięgnięto opinii partnerów społecznych i szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego na temat sposobu ujęcia projektu zaleceń gospodarczych dla strefy euro i że procesy krajowe nie zostały jeszcze dostosowane do tego nowego procesu semestru. Dialog społeczny może być w ramach semestru UE motorem reform gospodarczych, społecznych i w zakresie zatrudnienia, które będą skuteczne i trwałe oraz będą sprzyjały włączeniu społecznemu. Partnerzy społeczni na wszystkich poziomach powinni porozumieć się z odpowiednimi władzami publicznymi w kwestii swojego rzeczywistego, konstruktywnego i odpowiednio zaplanowanego w czasie uczestnictwa w semestrze UE. EKES ponadto usilnie zaleca prowadzenie w przyszłości ciągłej, ścisłej współpracy między Sekcją ECO EKES-u a Komisją ECON PE.

3.3. EKES popiera orientację na koordynację między wszystkimi państwami członkowskimi strefy euro, popierając także koordynację w obszarach polityk pieniężnych, fiskalnych i strukturalnych/podażowych. Dodatkowo EKES sugeruje, by reformy strukturalne były ukierunkowane na działania polityczne, by wspierać w perspektywie krótkookresowej powrót na ścieżkę ożywienia gospodarczego. W odniesieniu do elastyczności rynku pracy nie powinna ona powodować, jak to miało miejsce w poprzednich latach, utraty siły nabywczej pracowników, by nie tracić kluczowego czynnika wzrostu, jakim jest popyt wewnętrzny. Oznacza to, że konkurencyjność ma być osiągnięta dzięki wyższej jakości i wzrostowi produktywności dzięki innowacjom, a nie poprzez niższe ceny i płace.

3.4. Mimo tego, że EKES zdaje sobie sprawę z wielkiego wyzwania, jakie stanowi dalsze wzmocnienie i rozwój euro teraz i w niedalekiej przyszłości, tak by zapewnić trwałą ochronę tej waluty i strefy euro, to uważa, że korzystne będzie przyjęcie następujących celów:

- ustanowienie jednolitej zewnętrznej reprezentacji strefy euro na forach międzynarodowych (Międzynarodowy Fundusz Walutowy, OECD itd.)⁽⁵⁾,

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie zewnętrznej reprezentacji strefy euro (zob. s. 16 niniejszego Dziennika Urzędowego).

- ustanowienie unii fiskalnej w ramach strefy euro,
- ustanowienie unii społecznej, co oznacza, że Komisja, Rada i Parlament muszą w jeszcze większym stopniu uwzględnić partnerów społecznych we wszystkich inicjatywach ustawodawczych.

3.5. Mając na uwadze przegląd śródk okresowy wieloletnich ram finansowych na lata 2014–2020 oraz przygotowanie refleksji nad wieloletnimi ramami finansowymi na okres po roku 2020, EKES sugeruje, że strefa euro musi mieć osobny budżet, który powinien: (i) zapewnić tymczasowy, lecz znaczący transfer zasobów w razie wstrząsów o zasięgu regionalnym; (ii) przeciwdziałać poważnej recesji w strefie euro jako całości; (iii) zapewnić stabilność finansową. Strefa euro – czyniąc w ten sposób pierwszy krok do stworzenia rządu gospodarczego – powinna mieć też własnego ministra finansów wraz z osobnym systemem zasobów własnych, którym będą rządziły zasady prostoty, przejrzystości, sprawiedliwości i demokratycznej rozliczalności.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Zaburzenia równowagi makroekonomicznej

4.1.1. EKES zgadza się z Komisją, że reformy strukturalne w państwach członkowskich należy kontynuować stosownie do okoliczności panujących w poszczególnych krajach, tak aby sprzyjać konwergencji i ułatwiać korygowanie zaburzeń równowagi makroekonomicznej. Powinna jednak istnieć równowaga między reformami strukturalnymi a inwestycjami w działalność produkcyjną prowadzącymi do tworzenia miejsc pracy.

4.1.2. EKES z zadowoleniem przyjmuje zalecenie Komisji mówiące, że państwa członkowskie z dużą nadwyżką na rachunku bieżącym powinny wdrożyć priorytetowe działania, które pomagają kierować nadwyżkę oszczędności na gospodarkę krajową i tym samym zwiększać krajowe inwestycje. Działania takie nie powinny być jednak ograniczone wyłącznie do strony podaźowej (np. reformy na rynkach produktowych) i obejmować powinny bardziej zdecydowane inicjatywy ze strony władz na froncie inwestycji publicznych, zgodnie z obecnym planem Junckera⁽⁶⁾.

4.1.3. EKES uważa, że dotacje krajowe powinny w szczególności docierać do innowacyjnych MŚP. W celu zagwarantowania łatwiejszego dostępu do finansowania dla tej kategorii przedsiębiorstw zadaniem państwa jest z jednej strony udzielenie finansowania dającego impuls gospodarczy, a z drugiej zapewnienie systemu państwowych gwarancji i poręczeń. Interakcja między państwem, MŚP a uniwersytetami i placówkami badawczymi stanowi istotny element systemu inwestycji.

4.1.4. EKES podkreśla fakt, że eksport stanowi kluczowy czynnik wzrostu dla MŚP w strefie euro. Obok korzystnego kursu wymiany między euro a dolarem, który jest wynikiem polityki pieniężnej EBC, kluczowe znaczenie dla zwiększenia eksportu mają umowy o wolnym handlu. Chociaż EKES popiera bieżącą koncentrację na negocjacjach w ramach TTIP, zaleca jednocześnie zawarcie umowy, która ułatwi dostęp do rynku przedsiębiorstw europejskim współpracującym z rynkami wschodzącymi o wysokiej stopie wzrostu. Należy zagwarantować ochronę praw człowieka i norm MOP, praw konsumentów i przepisów środowiskowych obowiązujących w UE.

4.2. Rynki pracy, produktów i usług

4.2.1. EKES zwraca uwagę, że choć według sprawozdania Komisji na rynkach pracy w dalszym ciągu występuje stopniowa poprawa, w sprawozdaniu nie wspomniano, że wskaźnik zatrudnienia w strefie euro, wynoszący w 2015 r. 68,9 %, wciąż jest znacznie niższy niż zapowiadany w strategii Europa 2020 cel wynoszący 75 %. EKES zwraca uwagę, że według danych przekazanych przez służby Komisji Europejskiej (baza danych LABREF) nie występuje pozytywne sprzężenie między liczbą reform rynku pracy wdrożonych na dowolnym etapie (przed kryzysem lub po nim) a wynikami rynków pracy państw członkowskich⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ OFCE, ECLM, IMK, AK-Wien, INE-GSEE (2015), Niezależna coroczna analiza wzrostu gospodarczego na 2016 r., Paryż.

⁽⁷⁾ ETUI/ETUC (2015), Benchmarking Working Europe 2015 (Analiza porównawcza rynków pracy w Europie na rok 2015), Bruksela, ETUI, s. 26.

4.2.2. Reformy strukturalne na rynkach pracy muszą sprzyjać inwestycjom społecznym, to znaczy wspierać ustawiczne szkolenie zarówno osób zatrudnionych, jak i niepracujących, oraz zapewniać promowanie ich bezpieczeństwa finansowego, w szczególności w odniesieniu do bezrobotnych. Ponadto EKES popiera zmniejszenie opodatkowania pracy, o ile ubytek ten zostanie zrekompensowany z innych źródeł dochodów publicznych. W perspektywie średnioterminowej może się do tego przyczynić również wyższe uczestnictwo w rynku pracy.

4.2.3. W kontekście rozwiązania europejskiego problemu konkurencyjności i zrównoważonego wzrostu EKES zaleca utworzenie europejskiego holdingu cyfrowego na wzór bardzo dobrze funkcjonującej Grupy Airbusa. Ta wielonarodowa korporacja obejmuje kilka jednostek zależnych z różnych państw członkowskich UE i jest kluczowym aktorem europejskiej gospodarki i przemysłu.

4.2.4. Dominacja cyfrowa USA już dziś stanowi nową formę światowej dominacji. Szczególnie bolesne tego skutki odczuwa sektor finansowy, w którym duże amerykańskie banki inwestycyjne już teraz stworzyły najsilniejsze powiązania kapitałowe z innowacyjnymi firmami technologii finansowej, które z kolei zagrażają europejskiemu modelowi klasycznych banków detalicznych („nudne banki”) i mogą z powodzeniem konkurować z nimi w zakresie ich głównej działalności.

4.2.5. W celu opracowania szczegółów powstania porównywalnego modelu europejskiego holdingu cyfrowego EKES sugeruje stworzenie w krótkiej perspektywie interdyscyplinarnego zespołu projektowego. W zespole tym powinni znaleźć się przedstawiciele Komisji (komisarz Günther Oettinger) oraz Parlamentu Europejskiego (Komisja ITRE), a jego prace powinny być prowadzone przy udziale EKES-u. Co do finansowania, należy od początku zwracać uwagę na kompatybilność z planem inwestycyjnym Junckera. Silny impuls dla wzrostu gospodarczego i zatrudnienia da bliska współpraca jednostek kompetencyjnych cyfrowego holdingu z samymi MŚP.

4.3. **Polityka fiskalna**

4.3.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje nacisk Komisji Europejskiej na ustalenie kursu fiskalnego dla całej strefy euro przy opracowywaniu wytycznych dla krajowych polityk fiskalnych. EKES zwraca jednak uwagę, nie kwestionując przy tym niezależności EBC, na zadziwiający brak analizy rozwoju polityki pieniężnej w strefie euro w kontekście oceny, czy neutralny kurs polityki budżetowej jest odpowiednim rozwiązaniem. Jest to co najmniej dziwne, zważywszy że członkowie Rady Prezesów EBC wiele razy publicznie mówili o politykach fiskalnych dla strefy euro⁽⁸⁾.

4.3.2. Pominięcie to martwi tym bardziej, że strefa euro znajduje się obecnie w sytuacji poważnego ograniczenia potencjału polityki pieniężnej w zakresie stymulacji popytu. Popyt był na niskim poziomie tak długo, że inflacja (nie uwzględniając nawet cen ropy) plasuje się znacznie poniżej wyznaczonego przez EBC celu wynoszącego 2 %, a podstawowe stopy procentowe EBC wynoszą niemal zero, nie pozwalając na dalsze znaczące obniżki. Gospodarka strefy euro jest w tzw. pułapce płynności i ponosi ryzyko wpadnięcia w pułapkę deflacji, jeśli inflacja wkrótce nie wzrośnie. Gdyby tak się stało, gospodarka strefy euro znalazłaby się w stagnacji przez wiele lat, co ostatecznie zagroziłoby politycznemu sensowi euro jako wspólnej waluty.

4.3.3. Niekonwencjonalna polityka ilościowego luzowania realizowana konsekwentnie przez EBC od początku 2015 r. wydaje się nie wykazywać większej skuteczności⁽⁹⁾, jeśli chodzi o stymulowanie popytu. W takich okolicznościach, uwzględniając występowanie wspomnianego powyżej zjawiska histerezy (gdy recesja obniża potencjał wzrostu gospodarczego), polityki fiskalne w strefie euro muszą robić więcej niż zwykle, by stymulować gospodarkę strefy euro jako całość⁽¹⁰⁾. Biorąc pod uwagę ograniczenia polityki fiskalnej w państwach członkowskich na południu strefy euro, państwa członkowskie mające wskaźnik inflacji poniżej poziomu docelowego, niskie koszty długu publicznego, relatywnie niskie wskaźniki długu publicznego w stosunku do PKB oraz nadwyżki na rachunku bieżącym powinny prowadzić ekspansyjną politykę fiskalną w celu napędzenia inflacji do wartości powyżej docelowego poziomu 2 % wyznaczonego przez EBC, tak by uśredniona inflacja w strefie euro znów mogła pójść w górę i uplasować się bliżej wyznaczonego celu. W tym momencie ryzyko wynikające z przegrzania gospodarek jest o wiele niższe niż ryzyko wynikające z trwałej niskiej inflacji lub deflacji.

⁽⁸⁾ Najbardziej widocznym tego przykładem było przemówienie „Bezrobocie w strefie euro” wygłoszone przez prezesa Mario Draghiego w Jackson Hole w sierpniu 2014 r. (<https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2014/html/sp140822.en.html>).

⁽⁹⁾ <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2014/html/sp140822.en.html>

⁽¹⁰⁾ Theodoropoulou S. (2015), *How to avert the risk of deflation in Europe: rethinking the policy mix and European economic governance* (Jak uniknąć ryzyka deflacji w Europie: ponowna analiza zestawu polityk i zarządzania gospodarczego w Europie), Bruksela, ETUI.

4.3.4. Biorąc jednak pod uwagę wątpliwości co do zrównoważonego charakteru długu publicznego w kontekście zmian demograficznych, ekspansyjne polityki fiskalne, szczególnie w państwach członkowskich o dużej nadwyżce na rachunku bieżącym, mogą i powinny iść w stronę rosnących wydatków na inwestycje publiczne. Bodziec fiskalny skierowany na inwestycje publiczne dałby silniejszy impuls dla popytu w krótkim okresie, a jednocześnie długofalowo zwiększyłby potencjał wzrostu gospodarczego. Takie inwestycje publiczne mogłyby koncentrować się nie tylko na infrastrukturze, lecz także na politykach w zakresie edukacji i umiejętności („inwestycje społeczne”).

4.4. Sektor finansowy

4.4.1. EKES wzywa do opracowania europejskich przepisów dotyczących upadłości po to, by stworzyć możliwość oddłużenia gospodarstw domowych, a także po to, by ułatwić przedsiębiorstwom typu start-up radzenie sobie z niepewnością biznesowym. Dzięki temu gospodarstwa domowe będą miały większą siłę nabywczą oraz promowane będą przedsiębiorstwa typu start-up.

4.4.2. Wciąż nierozwiązanym, a istotnym problemem jest to, że banki strefy euro mają obecnie ok. 900 mld EUR należności z tytułu kredytów zagrożonych. Tylko dzięki zmniejszeniu ich wartości banki będą mogły zwiększyć akcję kredytową wobec przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, tym samym zwiększając skuteczność luźnej polityki pieniężnej EBC w celu poprawy perspektyw wzrostu i zwiększenia zaufania rynku. Odpowiednie instytucje polityczne i regulacyjne strefy euro powinny zostać zobowiązane do przekazania swoich koncepcji w tym zakresie.

4.4.3. W następstwie kryzysu osiągnięto konsensus w sprawie jednego z podstawowych celów, jakim jest znaczne zmniejszenie ryzyka niewypłacalności państwa w bilansach banków europejskich. Obecna sytuacja większości banków pokazuje, że ryzyko to znacznie wzrosło. EKES podkreśla, że głównym priorytetem powinno być zmniejszenie ryzyka niewypłacalności państwa w bilansach w celu zagwarantowania przyszłej stabilności sektora bankowego i finansowego, także w świetle opublikowanego niedawno wniosku w sprawie europejskiego systemu gwarantowania depozytów⁽¹¹⁾.

4.4.4. EKES zwraca uwagę, że materializacja pozytywnych skutków po stronie popytu wymaga, by płynność gospodarstw domowych i przedsiębiorstw nie była ograniczana. Przywrócenie dodatnich przepływów pieniężnych pomogłoby stymulować popyt, lecz także zwiększyć skuteczność polityki pieniężnej EBC w celu poprawy perspektyw wzrostu i zwiększenia zaufania rynku. Odpowiednie instytucje polityczne i regulacyjne strefy euro powinny zostać zobowiązane do przekazania swoich koncepcji w tym zakresie.

4.4.5. EKES wzywa także do tego, by program reform oraz organy regulacyjne przykładły większą wagę do większej przejrzystości oraz nadzoru nad instytucjami pozabankowymi i parabankami w celu zrównoważonego zabezpieczenia stabilności systemów finansowych i przywrócenia ich funkcji na potrzeby realnej gospodarki, zwłaszcza w dziedzinie sekurytyzacji⁽¹²⁾. Należy w szczególności zagwarantować, by papiery wartościowe nie były wykorzystywane jako spekulacyjne instrumenty inwestycyjne przez fundusze hedgingowe oraz instytucje finansowe, których celem jest maksymalizacja zysku (fundusze „sepie”).

4.4.6. Ponieważ kryzys finansowy w dużym stopniu spowodowały działania spekulacyjne banków inwestycyjnych, branża banków spekulacyjnych pozostaje ukrytym zagrożeniem dla stabilności rynku finansowego. Wciąż szczegółowej analizie nie doczekała się kwestia tego, jak mogą mieć miejsce działania w ramach handlu spekulacyjnego, np. transakcje wysokich częstotliwości, gdy celem są stabilniejsze rynki na całym świecie i gdy należy ściśle odseparować inwestycje o niskim ryzyku oraz kredytodawców od obciążonych wysokim ryzykiem działań banków inwestycyjnych. Do tego posłużyć może kilka już istniejących modeli, np. model Vickersa i zasada Volckera. EKES zaleca przyjęcie w Unii Europejskiej regulacji będącej odpowiednikiem Glass-Steagall Act, zważywszy że inne rynki finansowe (takie jak USA czy kraje BRICS) debatuje nad ponownym jej wprowadzeniem w celu zwiększenia stabilności sektora bankowego. Pozwoliłoby to uniknąć ryzyka ponoszonego przez oszczędzających i podatników.

Bruksela, dnia 17 marca 2016 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Georges DASSIS

⁽¹¹⁾ Opinia EKES-u w sprawie europejskiego systemu gwarantowania depozytów, zob. Dz.U., s. 21.

⁽¹²⁾ Zob. opinia EKES-u w sprawie wspólnych zasad dotyczących sekurytyzacji (Dz.U. C 82 z 3.3.2016, s. 1).